

Rezah Stegeman (Simmons & Simmons) – Een geweten, gemaakt om te sussen (05/11/2014)

Ik zag sommigen van u teleurgesteld en zelfs misleid kijken toen u zich langzamerhand realiseerde dat hier vanmiddag niet Humberto Tan voor u staat. Nee, helaas zit u niet bij een opname van RTL Late Night. Vanuit mijn perspectief, een eenmalig gezichtsveld vanaf een kansel, kan ik u zeggen dat ik vanmiddag enkel mijn ouders tegenover me had verwacht. Uit hun afwezigheid leid ik af dat zij, anders dan u, kennelijk wél wat beters hadden te doen. Ik herken veel kantoorgenoten en ik ben oprecht benieuwd hoe zij deze tijd straks gaan schrijven.

Een half jaar geleden ben ik bij het advocatenkantoor Simmons & Simmons als jongste partner begonnen met de ambitieuze uitbouw van de financieelrechtelijke afdeling. Veel advisering, conference calls, koffies, lunches, pitches, seminars, sollicitatiegesprekken, vergaderingen en ander plezier. U hoort in deze introductie inderdaad geen enkele kwalificaties die suggereren dat ik ook maar in de verste verte tijd heb voor het formuleren van een visie op "leven en samenleven"...

Gelukkig is er een oplossing gevonden doordat ik deze tijd intern kon declareren onder "marketing". Ik zie Dominee Van Zwieten zich al afvragen of hij hier een gevalletje "Lukas 19:45" aan de hand heeft. Voor de heidenen onder u - en u bent hier in grote getalen zo verraadt uw vragende blik - dit is waar Jezus woedend kooplieden een tempel uitdrijft en zegt:

"Mijn huis moet een huis van gebed zijn, maar gij hebt er een rovershol van gemaakt."

Ik had ook kunnen verwijzen naar iets uit de Koran, maar dan zat u hier vast niet meer zo rustig...

GOED NIEUWS VAN DE PAUS!

Paus Franciscus, u weet wel, die van het Vaticaan - voor het geval u er meer kent - heeft enkele weken geleden iets gezegd waar ik enigszins perplex van stond.

Nu hebben pauselijke uitspraken wel vaker dat effect op mij, maar nu raakt het mij bijna persoonlijk en ik zal u uitleggen waarom.

De paus heeft namelijk in een open brief in de Italiaanse krant La Repubblica gezegd dat niet-gelovigen worden vergeven door God als zij hun geweten volgen.

Dus mensen die niet meegaan in het geloof worden evenwel daarin betrokken en moeten zich ook nog eens realiseren dat ze zich moeten verantwoorden bij een opperwezen waarvan zij het bestaan in twijfel trekken of zelfs ontkennen.

Een soort religieuze extra-territorialiteit zoals we dat in de financieelrechtelijke wereld enkel van de Verenigde Staten kennen. De paus benadrukt dit letterlijk door te zeggen dat:

"Gods genade geen grenzen heeft als je naar Hem gaat met een oprecht en berouwvol hart. Het probleem voor degenen die niet geloven in God is om hun geweten te gehoorzamen.

Van zonde is sprake, zelfs voor degenen die niet geloven, wanneer mensen hun geweten niet gehoorzamen."

WAT IS MIJN GEWETEN?

Ik ben dus een van die geannexeerde ongelovigen. Maar als ongelovige, althans dat is waar ik momenteel mijn geld op inzet, ben ik ook enigszins opportunistisch en neem ik graag het zekere voor het onzekere.

Ik moest mij dus gaan verdiepen in mijn "geweten". Waar begin je dan? Zoals met alle andere woorden die ik niet ken, zocht ik eerst mijn heil in de Van Dale. Die definieert het begrip "geweten" als:

"een innerlijk besef van goed en kwaad waarnaar de mens de zedelijke waarde van eigen handelen beoordeelt".

(...?) Toen ook maar even in de Nederlandse wet gekeken, noem het beroepsdeformatie, maar misschien dat het duidelijker in "mijn taal" was aangegeven.

Op grond van de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet leggen gemeenteraadsleden, leden van de provinciale staten, respectievelijk de waterschapsbestuursleden een eed af waarin zij zweren (dan wel verklaren en beloven) dat ze hun plichten in hun hoedanigheden "naar eer en geweten" zullen vervullen.

Gek genoeg rept de bankiers-eed in de Regeling eed of belofte financiële sector niet over een geweten. Is dat omdat veronderstelt wordt dat bankiers geen geweten zouden hebben? Nee, dat is flauwekul, wij advocaten leggen ook een eed af waarin ons geweten geen enkele rol speelt, dus de bankiers zijn in goed gezelschap...

Met een juridische bril op zou ik durven stellen dat de stelling van paus Franciscus nog steeds ruimte laat voor interpretatie. Je geweten gehoorzamen kan bij diverse mensen in gelijke omstandigheden tot diverse uitkomsten leiden.

Het geweten is immers niets meer dan een ijkpunt tegen welk de mens zijn handelen houdt om te bepalen of hij goed heeft gehandeld. Anders dan bij bijvoorbeeld een thermometer geldt er echter geen standaard, iedereen heeft zijn ijkpunt, zijn "innerlijke besef van goed en kwaad", elders liggen. "Een innerlijk besef van goed en kwaad" is iets dat we in het financieel recht een principles based norm zouden noemen, een open norm waar naar eigen inzicht invulling aan gegeven moet worden, maar de toezichthouder heeft het laatste woord.

KNOCKING ON HEAVEN'S DOOR

Een droom?

"Een innerlijk besef van goed en kwaad - waarnaar de mens - de zedelijke waarde van eigen handelen - beoordeelt".

Het was een mantra die dagenlang door mijn hoofd ging en mij zelfs in mijn slaap bezig hield.

Sta mij toe u mee te nemen in een van mijn dromen. Het kaliber van deze droom is niet zozeer Martin Luther King, maar helaas meer Marco Borsato.

De hemelpoort

In deze droom kom ik bij Petrus aan de hemelpoort. Voor de heidenen onder u, dat is een soort Gordon die bij X-factor bepaalt of je door mag naar de volgende ronde. In dit geval dan niet naar de "live shows" overigens.

U moet zich voorstellen dat we bij een poort, aan de onderkant staan van een trap naar de hemel, met bovenaan die trap een prachtig fel licht dat in hevigheid fluctueert. Naast ons staat een harp.

Als ik mezelf aan Petrus voorstel, kijkt hij op en neer op een soort gastenlijst maar kan er mijn naam niet op ontwaren. Als ik hem uitleg dat ik advocaat ben, wordt alles hem duidelijk en tekent zich een glimlach achter zijn baard:

"Je moet een verdieping lager zijn vriend!"

Gelukkig herken ik boven aan de trap de stem van mr. Jean-louis Burggraaf.

"Een precedent beste Petrus!", zeg ik.

In discussie met Petrus

Petrus is niet meteen overtuigd:

"Vind je nou echt dat je de toegang tot de hemel verdient? Je wilde eerst dokter worden om de zieke kinderen in Afrika te gaan helpen. Daar is niks van gekomen."

Dat laat ik me niet zeggen:

"Hoho! Ik was eerst uitgeloot voor de studie geneeskunde, en nu ik zie dat God kennelijk wel bestaat, had hij daar vast een hand in!"

In mijn hart weet ik dat ik daarna wel was ingeloot, maar als student inmiddels meer begaan was met mijn financiële lot op de korte termijn en daarnaast zou een mogelijke Ebola-virus besmetting ook mijn lange termijn niet echt goed doen...

Petrus gaat door:

"Als advocaat heb je het financieel nooit slecht gehad. Je had meer dan je nodig had. Toch heb je dit niet genereus gedeeld met hulpbehoevenden.

Het is niet dat zij moeilijk te vinden waren; je zag ze tijdens veel van je luxe vakanties in Afrika, Azië en Zuid-Amerika."

Als door een adder gebeten, bijt ik van me af:

"Weet u wel hoe hard ik daarvoor heb gewerkt! Vanaf dag 1 praktisch elke avond, en veelal in het weekend, dus geen standaard sabbat voor mij Petrus!

Weinig tijd voor een sociaal leven, sporten, hobby's...mag ik dan op zijn minst de financiële genoegdoening! Bovendien, heb ik niet net als ieder ander het recht op een comfortabel leven?

We leven in een harde, niet maakbare samenleving. Een goede wereld is een Utopie, waarom zou ik er dan aan meewerken?"

Petrus kijkt me stil aan. Zijn oude rechterarm komt langzaam omhoog, waarna hij naar zijn voorhoofd wijst en er tegen aan begint te tikken.

Hij heeft gelijk...ik weet ook echt wel beter, maar ik heb er simpelweg niet naar geleefd.

Van gêne word ik wakker.

ZELFREFLECTIE

Theologen beschouwen dromen kennelijk als communicatie tussen de hemel en aarde. Als dat zo is, dan was dit een duidelijke heads-up, maar niet eentje die ik niet kon zien aankomen.

Hoe vaak heb ik me wel niet gerealiseerd dat ik gezegend was met een goed bestaan. Hoe vaak heb ik me wel niet gerealiseerd dat ik gevrijwaard was van honger, vervolging, onderdrukking en marteling. Hoe vaak heb ik me wel niet gerealiseerd dat ik mensenlevens kon verbeteren, zonder er een boterham minder om te eten.

Hoe vaak heb ik daar iets mee gedaan, vraagt u? Niet noemenswaardig. Als ik de zedelijke waarde van mijn eigen handelen, beoordeel naar mijn innerlijke besef van goed en kwaad, ziet het er niet best uit.

PAS OP DE PLAATS, TOT HET WEER GOED IS

Maar moeten we niet juist genieten van ons leven? Het leven is mooi!

Toch heb ik mezelf echt wel vaak afgevraagd hoe het kan dat we zo kunnen genieten in het leven, terwijl we er weet van hebben dat het merendeel van de mensheid een inhumane bestaan leidt.

Hoe kan het toch dat we feestdagen kunnen vieren als we weten dat er elders op de wereld verdriet en ellende is? Hebben we niet allen last van een alles-verterend schuldgevoel?

Zouden we hier niet met zijn allen even bij moeten stilstaan...letterlijk stil staan?

Ons egoïstische bestaan, onze dagelijkse rat race, niet even moeten stoppen?

Even een pas op de plaats om reparaties uit te voeren aan ons defecte en ongebalanceerde systeem?

Wat als we met nu elkaar afspraken dat we vanaf maandag aanstaande niet rusten voordat iedereen op deze wereld eten, kleding en onderdak heeft?

Natuurlijk moet onze maatschappij gewoon verder draaien, maar we organiseren even geen borrels, hockeytoernooien, festivals of andere festiviteiten totdat onze missie geslaagd is. Elke dag een update op het NOS-journaal om te zien hoe ver we zijn.

We moeten accepteren dat het geld dat we weggeven een investering is in een betere wereld, mogelijk zelfs een donatie. Maar wel een loonoffer dat veel van ons aan de Zuid-as zich kunnen veroorloven.

Ik heb het nog niet helemaal uitgewerkt, maar dat kan nooit al te lastig zijn; genoeg intellectueel vermogen aan de Zuid-as. Kunnen we dat niet gewoon afspreken?

Ik denk dat ik de eerste stakingsbreker zou zijn. Ik laat mijn picture perfect leven liever niet verstoren, kan het geld zelf ook heel goed gebruiken.

Een kwestie van prioriteiten denk ik dan.

Ik weet waar die van mij liggen en heb kennelijk niet zo een last van schuldgevoel. Hoe ik dat doe?

EEN SCHUIVEND IJKPUNT

Ik stel mijn geweten dagelijks bij. Het ijkpunt van wat "goed en kwaad" is, beweegt aldus steeds mee, waardoor ik steeds net aan de goede kant van dat ijkpunt zit. Enkele succesvolle voorbeelden:

Kan ik die zwerver met die puppy's niet wat kleingeld geven? Nee, hij koopt er vast drugs van...voor de honden!

Zal ik niet standaard 10% van mijn salaris storten op een goed doel? Nee, dat blijft allemaal aan de strijkstok hangen.

Als ik nou niet die 52-inch flatscreen koop, maar die van 46-inch en het bespaarde geld nou doneer aan een organisatie die zich inzet voor het voorkomen van blindheid bij kinderen? Nou, daarmee help je hoogstens 10 kinderen en dat is ook zo oneerlijk tegenover die ander kinderen die dan wel blind worden. Een druppel op een gloeiende plaat.

Is een sociaal vangnet niet moreel de juiste keuze? Nee, daar wordt enkel misbruik van gemaakt door de rotte appels.

"Een innerlijk besef van goed en kwaad waarnaar de mens de zedelijke waarde van eigen handelen beoordeelt"

Hoe beoordeelt u de zedelijke waarde van uw eigen handelen, of sust u net als ik dagelijks uw geweten?